

Un Concert Econòmic per a Catalunya

José Ramon Urrutia* | jrueilorza@euskalnet.net

VISTA PRÈVIA

Catalunya viu una situació d'ofec econòmic. I no sembla fàcil acordar amb l'Estat un nou model de finançament que aporti oxigen a les migrades arques de la Generalitat. Per aquest motiu, cal que ens plantejem alternatives per si no s'assoleix un sistema de finançament capaç de cobrir les necessitats del nostre estat del benestar. Arribats a aquest punt, la societat catalana s'haurà de plantejar nous horitzons, cercar un nou punt de trobada que ens permeti seguir avançant com a país: el concert econòmic.

Introducció

Finalitzat el termini establert per l'Estatut per tancar un acord sobre el model de finançament de Catalunya entre la Generalitat i el Govern de l'Estat, les veus dels representants polítics catalans s'alcen contra la política de l'executiu espanyol. Fins al moment, el Govern central s'ha limitat a demorar de forma unilateral les converses per tal que coincideixin amb el procés d'elaboració dels Pressupostos Generals de l'Estat amb la perspectiva d'endegar una negociació a la baixa marcada per petites concessions a canvi de l'aprovació dels comptes públics de l'Estat.

Entre les opinions plantejades entorn a la necessitat de cercar solucions alternatives a la problemàtica del finançament, destaca la defensa del Concert Econòmic feta des de diferents àmbits polítics i socials de Catalunya. Però, és possible un model de finançament similar

* Professor de Comptabilitat i Anàlisi de la Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea

El Concert Econòmic basc és un contracte que articula les relacions econòmiques i financeres entre l'Estat i el País Basc. És un acord bilateral que crea drets i obligacions recíproques

al Concert Econòmic? És un règim d'excepció que trenca la fórmula general aplicable a les comunitats autònomes de règim comú? Preguntes claus per analitzar la viabilitat del Concert Econòmic a Catalunya, la resposta a les quals es troben en el Concert Econòmic basc, la seva història, els seus aspectes tècnics i jurídics, el seu model fiscal i els seus problemes i debilitats.

Origen i etapes del Concert Econòmic del País Basc

El Concert Econòmic és un element sorprenent i apassionant per tota persona que s'acosta per primera vegada al seu estudi, malgrat que el posicionament d'alguns sectors polítics que l'emmarquen dins la categoria de privilegi, el complica. Un concepte difícil d'entendre si prèviament no s'aprofundeix en la complexa evolució del constitucionalisme espanyol.

Amb la Constitució de 1812, s'inicia la transformació institucional de l'Estat cap a un sistema constitucional a partir del qual es pretén que uns mateixos principis regeixin tots els territoris integrants de l'Estat espanyol. D'aquesta manera, la unitat es converteix en el suport angular de la Constitució. De la mateixa manera, la Constitució de 1876 prossegueix la tasca de creació d'un Estat Nació, amb un poder únic i centralitzat. Aquesta text no reconeix l'existència d'una altra realitat política inqüestionable, els territoris bascos, posseïdors d'un sistema

de govern propi emanat d'uns poders originals profundament conservadors: els Furs Bascos o Drets Històrics. Així, la llei d'abolició dels Furs Bascos de 21 de juliol de 1876 és la cobertura legal al procés d'unificació, i un atac als poders polítics que els bascos posseeixen des de temps immemorials.

Davant la necessitat de recuperar com a mínim les facultats normatives en matèria tributària, les diputacions forals inicien converses amb l'Estat per tal d'establir un acord fiscal de caràcter foral. Així neix el Concert Econòmic, que a tall de síntesi, dona lloc a tres períodes de relació tributària-financera entre l'Estat i els territoris bascos:

- *Primer període*: acaba el 1876, data de l'abolició dels Furs, que curiosament és l'origen del primer Concert Econòmic, signat el 28 de febrer de 1878 pel rei Alfons XII (1857-1885).
- *Segon període*: comprès entre 1878 i 1980, moment en què s'acorda el Concert Econòmic que serveix de base per l'actual. Durant aquest temps, es firmen quatre concerts (1887, 1893, 1905 i 1925) essent el de 1925 l'únic que no arriba a exhaurir-se com a conseqüència de la seva supressió a Guipúscoa i Biscaia per part del franquisme com a càstig per ser «províncies traïdores» –decret llei de 23 de juny de 1937–. En canvi, el Concert es manté per Àlaba, amb les seves respectives actualitzacions el 1952 i 1976.

**És injust considerar el Concert
com una vulgar qüestió de diners.
És un dels pilars de l'autogovern.
Sense Concert l'autonomia basca
seria qualitativament diferent**

- *Tercer període:* des de 1980, moment en què s'acorda el nou Concert Econòmic amb l'inici de la democràcia –promulgat per llei el 13 de maig de 1981– fins els nostres dies. Els vint anys de durada que tenia el Concert finalitzen sense acord de renovació el 31 de desembre de 2001. Però després d'una pròrroga de diferents mesos s'aconsegueix renovar l'acord per temps indefinit, a través de la Llei 12/2002 de 23 de maig. De la mateixa manera, la Comissió Mixta del Concert Econòmic celebrada a Madrid el 30 de juliol de 2007 introdueix les darreres modificacions per tal d'actualitzar l'acord a les novetats de l'ordenament jurídic tributari de l'Estat.

**Aspectes jurídics i implicacions polítiques
del Concert Econòmic**

La perspectiva jurídica del Concert Econòmic està fonamentada en tres normes legals: a) La Constitució Espanyola de 1978 –l'apartat referent al sistema de finançament basc és la Disposició Addicional 1^a, la qual cita textualment: «La Constitució empara i respecta els Drets Històrics dels Territoris Forals. L'actualització general de dit règim foral es durà a terme, en el seu cas, en el marc de la Constitució i dels Estatuts d'Autonomia».– b) L'Estatut d'Autonomia del País Basc –Llei Orgànica 3/1979. En l'article 41.1 del Títol III: Hisenda i Patrimoni diu: «Les relacions d'ordre tributària entre l'Estat i el País Basc vin-

dran regulades mitjançant el sistema foral tradicional del Concert Econòmic o Convenis».– c) La Llei 28/2007, de 25 d'octubre –Llei d'article únic per el que s'aprova la darrera modificació del Concert Econòmic del País Basc–.

Però no és senzill esbossar una teoria jurídica sobre la naturalesa del Concert Econòmic a causa de la complexitat del seu origen i el seu desenvolupament. El Concert Econòmic és un acord, un contracte sobre el qual s'articulen les relacions econòmiques i financeres entre l'Estat i els territoris bascos d'Àlaba, Biscaia i Guipúscoa. Un acord sinal·lagmàtic, bilateral, que crea drets i obligacions recíproques.

El Concert Econòmic és més que una llei fiscal. És una institució acordada, que clarifica i defineix amb precisió les capacitats tributàries i financeres del País Basc. Un acord polític, el precedent del qual és remunta a l'època de l'abolició dels Furs, que permet l'existència d'un règim tributari propi amb àmplies potestats normatives i de recaptació que permeten finançar directament les competències transferides i assumides, pagant a l'Estat una quota per les competències no assumides. A través del Concert, es reconeix a les hisendes forals dels tres territoris històrics –Àlaba, Biscaia i Guipúscoa– plena capacitat per establir, mantenir i regular el règim fiscal de caràcter general, equiparable al de l'Estat, al de Navarra –que té el seu propi Conveni, de característiques similars a les del Concert Econòmic– i al de la resta d'Estat membres de la UE.

El Concert crea un règim tributari propi que permet finançar les competències transferides i assumides pel País Basc, pagant a l'Estat una quota per les competències no assumides

De totes maneres, és injust considerar el Concert com una vulgar qüestió de més o menys diners. Hi ha aspectes molt més transcendents. El Concert va més enllà del sistema foral tradicional de regulació de les relacions tributàries i financeres entre l'Estat i el País Basc. És una de les bases fonamentals de l'autogovern. Sense Concert l'autonomia basca seria qualitativament diferent i presumiblement tindria un impacte molt inferior al que avui ha aconseguit. El Concert és un autèntic acte de fe en les capacitats del País Basc de tirar endavant. El 1980, l'ara pròsper País Basc estava endinsat en una difícil situació econòmica marcada per la caiguda del PIB –menys del 10%–, la profunda crisi dels sectors productius, la desaparició de les grans empreses, un atur que superava el 20% i una situació social i política totalment en caiguda lliure, agreujada per les cruels disputes internes de les diferents branques d'ETA. Una situació que hem revertit gràcies al Concert i a la mentalitat de país i que ha fet que els habitants del País Basc, independentment dels seus plantejaments polítics, apreciïn amb claredat que l'autonomia no pot ser el punt i final. Avui, el poble basc ha de decidir, lliurement i sense violència, quin ha de ser el seu futur.

Aspectes bàsics del Concert Econòmic basc

Per entendre la importància del Concert Econòmic és necessari conèixer el seu vessant tècnic:

- a) No és un privilegi, acusació que persegueix contínuament el Concert esdevenint un flagell realment perillós. És un singularitat des del moment que assegura la solidaritat dels bascos amb els altres ciutadans de l'Estat.
- b) No és un sistema que fa del País Basc un paradís fiscal. A l'articulat del text es garanteix que «la pressió fiscal efectiva global» del País Basc sempre serà com a mínim la mitjana de l'Estat. De fet, sempre ha estat així des de 1982 –amb l'excepció de l'exercici de 1989–, amb una pressió fiscal efectiva de més d'un 2% respecte a la de l'Estat. A tall d'exemple, si el redactor d'aquestes notes tingués el domicili fiscal a un territori comú, en lloc de tenir-lo a Biscaia, pagaria aproximadament tres punts menys pel tipus marginal de l'IRPF.
- c) Dins del manteniment d'una pressió fiscal efectiva global, el Concert permet que les hisendes forals comptin amb la major autonomia normativa per regular lliurement els seus tributs, seguint els paràmetres d'harmonització i coordinació dins la UE.
- d) El Concert Econòmic concreta clarament com es realitza la coordinació amb l'Estat, com es produeix l'harmonització fiscal, com es respecte la unitat de mercat..., així com altres elements que moltes vegades són utilitzats com a arma contra el sistema de finançament basc.
- e) Per tal d'evitar possibles fets imposables o persones físiques o jurídiques que s'escapin de la tributació, el

El Concert no és un privilegi des del moment que assegura la solidaritat dels bascos amb els altres ciutadans de l'Estat en contribuir al finançament del Fons de Compensació Interterritorial

Concert concreta en cada cas com es distribueixen entre l'Estat i les hisendes forals els impostos acreditats tant en territori comú –l'Estat–, com en territori foral. És el que tècnicament s'anomena «la posada en equivalència», necessària per calcular la «xifra relativa de negocis». La separació opera per aplicació de determinats «punts de connexió» que defineixen quan un fet imposable està sotmès a una o altra administració.

f) El Concert regula la quota a pagar a l'Estat pel cost de les matèries que manté sota la seva jurisdicció en el País Basc, és a dir, les despeses d'aquelles competències no assumides per la Comunitat Autònoma. D'aquesta manera, la magnitud de la quota disminueix a mesura que augmenten les competències transferides al País Basc. Per calcular la quota és necessari quantificar el percentatge de contribució del País Basc al cost de les competències exercides per l'Estat i no transferides fins al moment, el qual es fixa en el 6,24%, percentatge que es manté fins a l'actualitat. Aquest percentatge té una vigència quinquennal, tot i que si no hi ha acord de renovació entre l'Estat i el País Basc un cop finalitzat aquest termini, la quota es prorroga automàticament any rera any. Però és un percentatge realista? S'hauria d'haver variat? Per tal que el lector pugui extreure'n les seves conclusions, destacarem només una xifra: els bascos no arriben al 5% de la població de l'Estat, mentre que contribueixen amb un 6,24% a les arques espanyoles.

- g) L'Estat no assumeix la cobertura de les despeses de les competències transferides en no participar de la recaptació obtinguda en el País Basc per part dels impostos concertats. D'aquesta manera, el País Basc és qui fa front a les càrregues generals de l'Estat i a les despeses pròpies de la gestió de les competències transferides. Aquest fer s'anomena «risc unilateral», de tal manera que en aquells exercicis en els quals la recaptació es redueix de forma important el País Basc ha d'atendre al pagament de la quota i de les despeses pròpies del seu pressupost. En definitiva, els beneficis o les pèrdues que es deriven d'una bona o mala gestió dels poders públics bascos són assumits pels mateixos bascos.
- h) La distribució dels impostos no concertats recaptats per l'Estat i que són atribuïts al País Basc es fa en base al mateix percentatge de contribució (6,24%).
- i) Les modificacions i actualitzacions del Concert es formulen a través d'un projecte de llei d'article únic, el qual no permet la introducció d'esmenes en el seu tràmit parlamentari. D'aquesta manera, les Corts Generals només poden aprovar o rebutjar el text original.
- j) El Concert reconeix que el Fons de Compensació Interterritorial –el mecanisme de correcció horitzontal per excel·lència– és una càrrega general de l'Estat, al qual es contribueix des del País Basc pel seu finançament.
- k) La suma dels ingressos concertats –per la recaptació dels impostos– més altres addicionals –els no concer-

Els bascos no arriben al 5% de la població de l'Estat, mentre que contribueixen amb un 6,24% a les arques espanyoles en concepte de les competències o transferides per l'Estat

tats cedits per l'Estat, més altres de propis...–, descomptant la quota, determina la capacitat financera del Concert Econòmic al País Basc.

Sistema fiscal basc

Amb la finalitat d'aprofundir en la interpretació del Concert i conèixer millor en què es basa la capacitat recaptadora de les hisendes forals, cal endinsar-nos al sistema fiscal basc. L'exacció, la gestió, la liquidació, la recaptació i la inspecció de tots els impostos, menys els que porta a terme l'Estat –duanes i monopolis fonamentals– s'efectua dins de cada territori basc a través de les Diputacions Forals, sense perjudici de la col·laboració amb l'Estat i la seva alta inspecció.

En el sistema fiscal basc són impostos concertats aquells que passen a ser propis de la Comunitat Autònoma: els impostos directes –IRPF, patrimoni, societats, successions...– els indirectes –IVA, transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, sobre primes d'assegurances, els especials, sobre la venda minorista de determinats hidrocarburs...–, els tributs sobre el joc i les taxes. Com podem observar, el País Basc té concertats la pràctica totalitat dels impostos. D'altra banda, són ingressos fiscals no concertats els impostos –rendes de duanes, retencions de funcionaris i treballadors de l'Estat, retencions de capitals actius financers emesos per

l'Estat o per altres comunitats autònomes, monopolis fiscals...–, els tributs –taxes, preus i altres ingressos de serveis no assumits pel País Basc– i les cotitzacions de la Seguretat Social.

Dels impostos és fonamental saber qui els percep, és a dir, qui és el recaptador dels tributs pagats pels residents al País Basc: les hisendes forals, les municipals –béns immobles, vehicles de tracció mecànica i altres de menors– o l'Estat. L'Administració central recapta la renda de duanes, les retencions a funcionaris i les retencions sobre els actius financers emesos per l'Estat i les Comunitats Autònomes de règim comú. De la mateixa manera, també recapta determinats ingressos per serveis públics que no són competència del País Basc i les cotitzacions de la Seguretat Social. La recaptació de la resta d'impostos la realitzen les hisendes forals o les locals. D'aquesta manera, podem comprovar com el procés de concertació d'impostos està pràcticament conclòs.

A part de la capacitat de recaptació, en tot sistema fiscal és necessari conèixer la capacitat normativa per establir i regular les normes fiscals. L'autonomia normativa permet que cada hisenda foral pugui regular, establir i especificar en cada impost els seus propis procediments. Així mateix, la coordinació impositiva dins del País Basc és competència de l'Òrgan de Coordinació Tributària del País Basc, creat per la Llei 3/1989, institució que té l'objectiu d'assegurar l'harmonització efectiva de les regulacions fiscals dins del País Basc.

El País Basc assumeix un «risc unilateral»: quan la recaptació es redueix de forma important ha d'atendre igualment al pagament de la quota i a les despeses pròpies sense poder recórrer a l'Estat

Després de les reformes dutes a terme en el Concert Econòmic, la capacitat normativa de les hisendes forals és pràcticament total en els impostos directes, amb les excepcions següents: s'han de mantenir les retencions de capital que estableix l'Estat; la tributació de no residents està regulada per l'Estat, excepte les empreses no residents que tributen en exclusiva en el País Basc o hi operen mitjançant un establiment permanent i hi realitzen més d'un 25% de les seves operacions.

Respecte als impostos indirectes, les hisendes forals no tenen capacitat normativa excepte en l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats. En aquests impostos, els territoris històrics tenen capacitat recaptadora i poden fixar els models i documents a omplir, així com els tràmits administratius i els terminis en què s'ha de procedir al seu ingrés per part dels administrats.

Pel que fa a les cotitzacions de la Seguretat Social, és necessari reivindicar que al País Basc li correspon el desenvolupament legislatiu i l'execució de la legislació bàsica de l'Estat, així com la gestió del seu règim econòmic. Aquest és un aspecte d'interès creixent en el desenvolupament econòmic i social del País Basc, ja que està en joc el manteniment de l'estat del benestar, un problema real per tots els governs del món. L'Estatut d'Autonomia així ho regula, quan atribueix al País Basc la gestió del règim econòmic de la Seguretat Social a través dels oportuns convenis, dins del seu caràcter unitari i amb respecte al principi de solidaritat.

Debilitats de Concert Econòmic

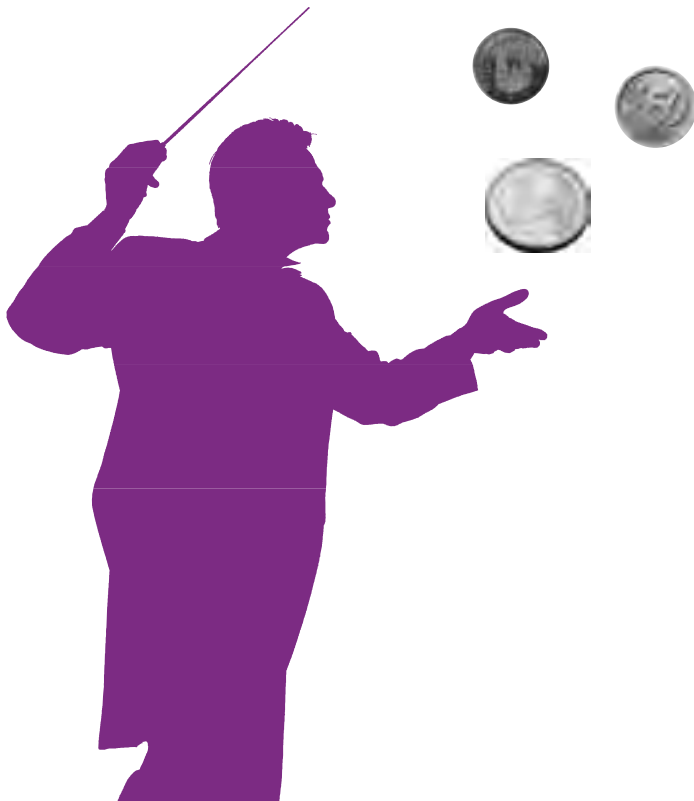
Darrerament, el sistema de Concert ha sigut objecte de freqüents atacs polítics i també de recursos i procediments judicials que han situat el sistema de finançament basc en una situació constant de debilitat i inestabilitat. En nombroses ocasions hem sentit valoracions crítiques que titllen d'insolidari el Concert Econòmic, tot i que realment, al marge que les institucions basques han regulat i recaptat els seus impostos des de l'edat mitjana, es tracta d'un sistema que suposa l'assumpció d'un «risc unilateral» per part del País Basc: les hisendes forals recapten els impostos i atenen les competències assumides sense possibilitat de recórrer a l'Estat en cas de crisi econòmica o situació que comporti escassetat de tresoreria, al marge d'haver de fer sempre front al pagament de la quota a l'Estat.

La globalització econòmica i el procés de deslocalització industrial –amb el que això pot comportar de desplaçament de persones, activitats, empreses, capitals, domicilis fiscals...– ens ha de conscienciar que de la mateixa manera que a nivell de l'Estat coexisteixen dos règims fiscals –el concertat i el comú–, a la UE també han d'estar representats ambdós models per tal de poder negociar qualsevol aspecte relacionat amb la nova fiscalitat i la futura harmonització fiscal europea. Així mateix, s'ha d'aconseguir que les normes forals que emanen de les juntes generals dels tres territoris històrics tinguin con-

La suma dels ingressos concertats més altres d'addicionals, descomptant la quota, determina la capacitat financera del Concert Econòmic al País Basc

sideració de norma general de la UE, de tal manera que aquestes no siguin considerades com «ajudes de caràcter regional» impedit la jurisdicció existent.

En aquest moment, les normes forals aprovades per les juntes generals, al no tenir rang formal de llei, poden ser recorregudes davant de tribunals d'ordre Contenciós Administratiu, com si de mers reglaments es tractessin i això implica una legitimació activa molt àmplia de cara a la possible interposició de recursos. Paradoxalment, les regulacions tributàries que aprova el Parlament de Navarra no es troben en aquesta posició, donada la seva naturalesa legal de lleis forals i conseqüentment, l'enjudiciament dels recursos en contra seva correspon, si s'escau, al Tribunal Constitucional. D'aquí que en diferents ocasions –la més recent el 14 de març de 2008– el Parlament Basc proclami que «el Concert Econòmic és un instrument solidari i d'autogovern» i expressi la seva convicció que té «ple encaix en la UE». Així mateix, sol·licita al Govern de l'Estat i a les Corts que reformin les lleis necessàries per tal que els recursos contra les normes forals hagin de ser interposats davant del Tribunal Constitucional. Alhora, demana a l'executiu central l'adopció d'una declaració en defensa del Concert de tal manera que «el Regne d'Espanya garanteixi l'aplicació i el funcionament del règim tributari foral tradicional». Seguint, aquesta situació no s'hauria produït si al tractat d'adhesió de l'Estat espanyol a la Comunitat Europea el 1986 i en els posteriors s'hagués incorporat amb total amplitud i claredat la realitat del model fiscal existent a l'Estat.

El procés de concertació d'impostos està pràcticament conclòs. De la mateixa manera, la capacitat normativa de les hisendes forals és pràcticament total en els impostos directes

El Concert Econòmic no pot viure en una judicialització permanent, ni la seva singularitat i originalitat crear problemes entre territoris i entre diferents plantejaments polítics. Per aquest motiu ha de ser reconegut de forma explícita per la legislació europea. Un fet cada dia més proper, sobretot després que aquest estiu el Tribunal de Justícia Europeu hagi reconegut la capacitat de les diputacions forals per establir els seus propis impostos, una decisió que a la pràctica suposa l'aval europeu al Concert Econòmic.

Un nou model de finançament per Catalunya

L'Estatut actual va ser aprovat pel Congrés dels Diputats el 30 de març de 2006 per un 55% de diputats de la cambra. Un text modificat substancialment després de la conversa mantinguda entre el president del Govern espanyol, José Luís Rodríguez Zapatero i el president de CiU, Artur Mas, el 21 de gener de 2006. Potser és un Estatut millor que anteriorment, però notablement inferior al text aprovat pel Parlament de Catalunya. Ens trobem davant d'una proposta del tot insuficient pels catalans que no resol els seus problemes de finançament. La Llei orgànica de finançament autonòmic és una llosa important, i els percentatges sobre els impostos directes i indirectes i els anys acordats per les inversions no solucionaran el dèficit financer de cara al futur. L'Estatut no preveu un Concert Econòmic ni res de semblant. El finançament que inclou l'Estatut té un sostre molt baix –sobretot si es té en compte la situació actual d'endeutament– per gestionar amb solvència i eficàcia les competències pròpies.

El text que surt del Congrés tampoc resol el problema de les competències exclusives i el seu blindatge, ni el tema de les infraestructures, ni el de la justícia i els seus òrgans representatius, ni el reconeixement de les seleccions esportives nacionals... El text que hauria d'haver sortit del Congrés de Diputats era l'aprovat pel Parlament de Catalunya el 30 de setembre de 2005 amb una majoria gairebé unànime de suport parlamentari. Però, per què no va ser així? Perquè encara no s'assimila ni és acceptat el concepte de nació, pedra angular del text inicial de l'Estatut. La definició de Catalunya com a nació no va contra cap altre poble, ni pretén negar l'existència de cap altra nació. Simplement afirma el que és propi, el que és sentit com a tal, amb naturalitat, sense agressivitat, sense tensió ni violència, contra ningú, contra res.

La negació de la nació catalana, o la basca en el nostre cas, ve d'aquells que negant la nostra existència, només reconeixen la seva, l'espanyola, incompatible amb qualsevol altre. La negació amb tòpics, pors, mentides, amenaces, catàstrofes i fins i tot no sé quines penes, de la realitat nacional de Catalunya i del País Basc, no fa que aquesta realitat deixi d'existir en cap moment. Catalunya i el País Basc són nacions, abans, ara i sempre. Ho diguin o no les lleis. I aquest és un problema que si no es resol, només s'amaga.

L'Estat té un problema en si mateix. Hi cabem tots en ell tal com som? O no hi tenim cabuda? Si l'Estat no ens vol tal i com som, què hi fem aquí? Deixem l'Espanya in-

El finançament que inclou l'Estatut català té un sostre molt baix –sobretot si es té en compte la situació actual d'endeutament– per gestionar amb solvència i eficàcia les competències pròpies

tegrista, l'Espanya que exclou. En ple segle XXI, un Estat que es basa només en una nació, en una llengua, en una concepció radial, no té cabuda. Com es pot dir que la proposta d'Estatut «consagra una unió confederal d'estats»? Catalunya és una nació, com el País Basc, perquè tenen una història, una llengua, una cultura, un territori, un dret, unes institucions, una idiosincràsia com a poble i sobretot, perquè es fonamenta en l'expressió lliure i democràtica de la voluntat dels seus ciutadans i ciutadanes de compartir un projecte col·lectiu i de decidir sobre el seu futur en llibertat i pau. Tot això ens mostra com l'Estat espanyol és incapaç d'avançar cap al principi de plurinacionalitat i de bilateralitat en les relacions entre l'Estat i els drets col·lectius del poble català i basc. S'ha rebutjat consagrar a Catalunya com una nació en una llei orgànica, perquè això significaria el reconeixement per part de la UE com a nació sense estat.

El nou model de finançament estatal ha d'entrar en vigor el 2009. Les perspectives macroeconòmiques per aquest exercici i els següents no són massa favorables i això efectuarà de forma important tant la recaptació fiscal com el nivell de despesa i inversió estatal. D'aquesta manera, els interlocutors en la negociació amb el Govern de l'Estat sobre el finançament autonòmic no trobaran un camí senzill per arribar a acords que satisfacin de forma convenient les necessitats de recursos per atendre els compromisos assumits amb els ciutadans catalans. Serà possible mantenir l'estat del benestar? Serà possi-

ble atendre dignament els reptes que l'envelliment poblacional planteja?

No es pot acceptar que s'aportin uns diners a les arques de l'Estat que es necessiten per atendre a les necessitats dels ciutadans catalans. No es pot ni s'ha d'estar més mal finançat que altres territoris. Per això, malgrat les veus interessades que afirmen que «el joc de les balances fiscals és absurd i perillós», és absolutament necessari manifestar que la situació actual del model de finançament autonòmic genera veritables greuges entre territoris que acaben revertint sobre els ciutadans. Això s'ha constatat a través de la publicació per primera vegada per part del Govern espanyol de les balances fiscals de l'exercici 2005 el juliol passat, demostrant que els territoris dels Països Catalans –Illes Balears, Principat de Catalunya i el País Valencià, per aquest ordre– són els principals perjudicats, conjuntament amb Madrid, pel dèficit fiscal.

Amb el model de finançament contingut en el nou Estatut, i amb la proposta de bases per la reforma del finançament autonòmic, enviat pel Govern central a les comunitats, Catalunya no resoldrà els seus problemes financers de cara al futur. Pels comentaris realitzats per veus autoritzades del govern socialista, l'Administració central en cap cas deixarà de gestionar almenys el 50% de la despesa no financera del conjunt de les administracions públiques. D'aquesta manera, la quantitat de la despesa gestionada per l'Estat mai serà inferior a la gestionada per les comunitats autònomes. Així, la participació de la

Si Catalunya desitja acabar d'una vegada per totes amb les seves angoixes financeres ha de plantejar-se amb urgència un model de finançament exclusivament bilateral amb l'Estat

comunitats autònomes en l'IRPF, l'IVA, i els impostos especials es fixa en un màxim del 50%, gairebé igual a l'establert per l'Estatut, amb la diferència que el text determina una participació del 58% de Catalunya en la gestió dels impostos especials. Però com que la Constitució estableix que cap Estatut pot fixar privilegis que afavoreixin a determinades comunitats autònomes no sembla possible que pugui mantenir-se aquest 58% sobre els impostos especials.

Segons estableix l'actual Llei de finançament autonòmic, seguint el model de l'equitat fiscal vertical, s'ha de proporcionar un nivell desitjable i similar de serveis públics a totes les comunitats autònomes de règim comú, de tal manera que s'han de garantir recursos tributaris cedits per l'Estat per la prestació de serveis públics bàsics de l'estat del benestar –educació, salut, serveis socials– iguals per tots els ciutadans. Aquesta ha estat sempre una aspiració catalana, que sembla que intenta assolir. Però què passarà amb la resta de serveis prestats per les comunitats autònomes? Com es garanteix el finançament? On queda l'antic Fons de Suficiència o Anivellament Fiscal? Catalunya pot seguir el mateix procediment de finançament per aquests serveis que la resta de comunitats autònomes de règim comú?

La Generalitat proposa limitar a la salut, l'educació i serveis socials de dependència la redistribució de fons per igualar la prestació de serveis. Per contra, el Govern central desitja una solidaritat més àmplia que inclogui al-

tres serveis bàsics, com per exemple la justícia. Si l'administració central s'acosta més a la filosofia catalana trobarà el rebuig de les comunitats autònomes en les que la població creix menys. D'aquesta manera, el govern socialista o renuncia a aquesta i compensa d'una altra manera a les comunitats, com Catalunya, amb un major creixement demogràfic, o aprova nous fons per aquelles comunitats amb un major envelliment poblacional.

Conclusió

La singularitat fiscal del País Basc –Concert i Conveni– ha deixat de ser un assumpte exclusivament propi per convertir-se en una peça clau important en el procés d'harmonització dins de la UE, alhora que pot servir de model per altres nacions de la UE. Perquè a l'Europa del segle XXI són viables diferents nivells d'autonomia dins d'un estat, o fora d'ells, basats en pilars històrics, lingüístics, culturals, socials, polítics... sense malmetre la unitat de mercat.

Tots aquests són aspectes fonamentals per un disseny no massa llunyà d'una UE que doni resposta a les reivindicacions de sobirania que avui ja existeixen en el seu si. Si Catalunya desitja acabar d'una vegada per totes amb les seves angoixes financeres i vol donar als seus ciutadans els serveis que es mereixen, ha de plantejar-se amb tota seriositat, urgència i amplitud un model de finançament exclusivament bilateral amb l'Estat. No ha de ser només un acord tributari o fiscal amb visió exclusivament financera, sinó que ha de ser un model que reforci

Catalunya ha d'advocar per un canvi de model de finançament, caminant cap el Concert Econòmic. No es tracta de fer les coses d'una altra manera, es tracta de fer altres coses

l'autogovern de Catalunya i les seves relacions amb l'Estat. A més, aquesta institució acordada ha de preveure la solidaritat i el respecte amb els altres pobles de l'Estat, per tal que no es pugui, en cap cas, parlar de ciutadans de primera i de segona. Per aquest motiu, Catalunya i els partits catalans han d'advocar per una transformació responsable del sistema de finançament caminant cap al model de Concert Econòmic que al País Basc ha funcionant, i no anar cap a un model que generi una nova frustració en no reduir els desequilibris financers que l'acompanyen des de sempre. No es tracta de fer les coses d'una altra manera, es tracta de fer altres coses. Tant de bo encertin en l'elecció. |

+ INFO

Fonts

- [Constitució Espanyola, de 27 de desembre de 1978](#)
- [Llei orgànica 3/1979, de 18 de desembre, Estatut d'Autonomia del País Basc](#)
- [Llei orgànica 4/1979, de 18 de desembre, Estatut d'Autonomia de Catalunya](#)
- [Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol. Reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya](#)
- [Llei 28/2007, de 25 d'octubre, per la qual es modifica la Llei 12/2002, de 23 de maig, per la que s'aprova el Concert Econòmic amb la Comunitat Autònoma del País Basc.](#)

Enllaços

- [Departamento de Hacienda y Administración Pública del Gobierno Vasco](#)
www.ogasun.ejgv.euskadi.net